



HENRI LAUKKANEN

KATSAUS NAAPURUSTOVAIKUTUSMEKANISMEIHIN

Löytyykö teoriajäsenyksille empiiristä tukea?

2

TYÖPAPEREITA 2016



Helsingin kaupunki
Tietokeskus

TYÖPAPEREITA
ARBETSPAPPER
WORKING PAPERS

2016:2

SISÄLLYS

Johdanto	2
Alueelliset prosessit tutkimuksellisina haasteena	3
Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvät mekanismit	6
Sosiaalinen tartunta	7
Kollektiivinen sosialisatio	8
Sosiaaliset verkostot.....	9
Sosiaalinen koheesio ja kontrolli	12
Maantieteelliset mekanismit	14
Epäedullinen sijoittuminen	14
Institutionaaliset mekanismit	15
Paikalliset institutionaaliset resurssit	15
Paikalliset kaupalliset toimijat	16
Leimautuminen	17
Yhteenveto	18
Lähteet	24

JOHDANTO

Kuluneen neljännesvuosisadan aikana pääkaupunkiseudulle on kehittynyt uudenlainen sosioekonomisesti ja etnisesti alueellisesti eriytynyt kaupunkirakenne. Esimerkiksi väestön koulutus- ja tulotaso vaihtelevat selvästi osa-alueitasolla. Huolestuttava piirre kehityskulussa on huono-osaisuudesta kertovien tekijöiden alueellinen kasautuminen. (Kortteinen & Vaattovaara 2015, Vilkama ym. 2014.) Alueellista sosioekonomista eriytymistä koskevassa tieteellisessä keskustelussa on esitetty, että kärjistyessään alueellinen huono-osaisuus saattaa alkaa itsessään tuottaa huono-osaisuutta (esim. Bernelius 2013, 32). Ajatus herättää kysymyksen pääkaupunkiseudun alueellisen eriytymisen merkityksestä. Voiko huono-osaisuuden tai etnisten ryhmien keskittyminen olla paikoitellen niin korkealla tasolla, että sillä on haitallisia vaikutuksia asukkaiden elämään?

Tässä paperissa tehdään pohjatyötä, jotta kysymykseen voisi myöhemmin vastata tieteellisesti. Tarkoitus on tutustua asuinalueen haitallisiin vaikutuksiin kytkeytyviä prosesseja koskevaan kansainväliseen teoreettiseen ja empiiriseen tutkimuskirjallisuuteen ja pohtia sen perusteella, millaisia voisivat olla pääkaupunkiseudun oloissa mielekkäät tutkimusaiheet. Samalla katsaus mahdollistaa arvioida kriittisesti tutkimuskirjallisuuden piirissä tehtyjä hypoteeseja alueen vaikutuksista. Tarkastelu rajataan koskemaan työmarkkinamenestykseen vaikuttavia asuinalueen ominaisuuksia. Tarkemmin paperin lähtökohdat selitetään seuraavassa luvussa.

ALUEELLISET PROSESSIT TUTKIMUKSELLISINA HAASTEENA

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa alueellisen eriytymisen mahdollisia seurauksia on ollut tapana lähestyä naapurustovaikutuksen (neighbourhood effect) käsitteen avulla. Se viittaa tilanteeseen, jossa henkilön asuinympäristö, erityisesti sen sosiaalinen ulottuvuus, vaikuttaa henkilöön ylitse ja ohi tämän yksilöllisten taustatekijöiden (Bernelius 2013, 33; Kauppinen 2004). Naapurustovaikutusten tutkimisessa mielenkiinto on erityisesti kohdistunut huono-osaisuuden keskittymisen mahdollisiin kielteisiin vaikutuksiin

Eräs ilmiö, jonka yhteyttä asuinpaikan ominaisuuksiin on tutkittu paljon, on henkilön työmarkkinamenestys. Esimerkiksi alueellisen työttömyysasteen yhteys henkilön myöhempiin ansiotuloihin tai työllisyyteen on ollut suosittu aihe kvantitatiivisissa tutkimuksissa (Kauppinen ym. 2009, 2011, Laukkanen 2015a, Korsu & Wengenski 2010, Matas ym. 2010, Musterd & Andersson 2006, Van Ham & Manley 2010, Manley & Van Ham 2012).

Valitettavasti suurikaan määrä kvantitatiivista tutkimusta ei ole onnistunut tuottamaan selvää käsitystä asuinalueen ominaisuuksien ja henkilön työmarkkinamenestyksen suhteen luonteesta. Tulosten tulkintaan on liittynyt suuri ongelma: vaikka alue- ja yksilötason ilmiöiden välistä yhteyttä on tarkasteltu kausaalisuhdetta etsien, itse alueen ominaisuuksista yksilötason lopputulemiin kulkevia prosesseja ei ole tutkittu empiirisesti. Tutkimuksissa naapurustot ovat näyttäneet eräänlaisina mustina laatikkoina, joista saadaan ulos naapurustovaikutuksiin viittaavia tuloksia tai sitten ei. Tapahtumista laatikon sisällä ei juuri tiedetä.

Kyseinen puute tekee havaittujen tilastollisten suhteiden tulkitsemisesta hyvin epävarmaa. Muuttujien väliset yhteydet saattavat liittyä myös johonkin muuhun kuin naapurustovaikutuksiin, esimerkiksi siihen, että tietynlaisille alueille on valikoitunut asumaan työmarkkinamenestykseen liittyviltä ominaisuuksiltaan tietynlaisia ihmisiä (ks. Laukkanen 2015b). Tutkimuksissa on pyritty vakioimaan tällaiset sekä alueelle valikoitumiseen että työmarkkinamenestykseen yhteydessä olevat yksilötason taustatekijät, mutta toimenpiteen onnistumisesta ei kannata olla liian varma. (Vrt. Van Ham ym. 2012.)

Empiirisen tarkastelun sijaan naapurustovaikutuksia tuottavat mekanismit on tutkimuksissa yleensä jäsennetty teoreettisesti. Ne ovat näyttäneet tutkimusta ohjaavina ja perustelevina hypoteeseina (ks. esim. Galster 2008). Mutta teoreettisiin jäsennyksiin liittyy omat ongelmansa. Muun muassa Small ja Feldman (2012) ovat kritisoineet naapurustovaikutustutkimusta siitä, että sen piirissä muodostetut hypoteesit naapurustovaikutuksia tuottavista mekanismeista ovat liian usein perustuneet pelkkään nojatuolifilosofiaan sen sijaan, että niissä tukeuduttaisiin etnografiseen tutkimukseen. Kun tutkijan intuitiot irtoavat sosiaalisesta todellisuudesta, on iso riski, että tutkimus ajautuu hedelmättömiin suuntiin. (Small & Feldman 2012.)

Tämän paperin keskeisimpiä tavoitteita on arvioida, kuinka uskottavia ovat tutkimuskirjallisuudessa esitetyt teoreettiset jäsennykset oletetuista naapurustovaikutusmekanismeista. Se tapahtuu tarkastelemalla mekanismeja koskevaa empiiristä tutkimuskirjallisuutta. Katsaus rajataan työmarkkinamenestykseen liittyviin naapurustovaikutusmekanismeihin.

Sen lisäksi, että katsauksessa arvioidaan kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden tasoa, siinä tehdään taustatyötä mahdolliselle tulevalle suomalaiselle naapurustovaikutustutkimukselle. Tarkoitus on löytää Suomen pääkaupunkiseudun oloissa lupaavilta vaikuttavilta tutkimuskohteita. Jos tunnetaan naapurustovaikutuksia tuottavien prosessien todellisuutta muualla, on helpompi pohtia, voisiko niitä esiintyä myös meillä. Tätä silmällä pitäen katsauksessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, kuinka luontevalta vaikuttaa kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden löytöjen siirtäminen Suomen pääkaupunkiseudun kontekstiin (vrt. Small & Feldman 2012).

Esitys rakentuu seuraavalla tavalla. Naapurustovaikutusmekanismit jäsennellään tukeutuen Galsterin (2012) katsaukseen tutkimuskirjallisuudessa teoreettisesti identifioituista mekanismeista. On huomattava, että toisin kuin tässä paperissa, jonka aihe on työmarkkinamenestykseen liittyvät naapurustovaikutukset, Galster esittää naapurustovaikutustutkimuksessa yksilöidyt mekanismit yleisesti, siis vaikutuksen kohteena olevaa ilmiötä täsmentämättä.

Siksi käsillä olevan katsauksen mekanismit on täytynyt poimia tekijän harkintaan perustuen. Mukaan on yritetty valikoida nimenomaan suomalaisessa kontekstissa kaikkein todennäköisimmiltä vaikuttavat mekanismit.

Kukin mekanismi jäsennetään yksitellen. Esityksessä ne jaetaan Galsteria (2012) seuraten kolmeen luokkaan¹, eli sosiaaliseen vuorovaikutukseen (social-interactive) liittyviin, maantieteellisiin (geographical) sekä institutionaalisiin (institutional) mekanismeihin, ja käsitellään tässä järjestyksessä. Kunkin mekanismin teoreettisen muotoilemisen jälkeen katsotaan sen tueksi mahdollisesti löytyvää empiiristä tutkimuskirjallisuutta sekä arvioidaan mekanismin esiintymisen todennäköisyyttä pääkaupunkiseudun kontekstissa. Paperin lopussa tehdään johtopäätöksiä ja esitetään katsausta koskevia varauksia.

Ennen aloittamista lienee paikallaan sanoa muutama sana paperin metodologiasta. Naapurustovaikutustutkimuksen piirissä on viime vuosina esitetty painokkaita äänenpainoja sen puolesta, että naapuruston merkitys ja siten myös sen mahdolliset vaikutukset vaihtelevat eri sosiaalisten ryhmien välillä (ks. Miltenburg 2015, Sharkey & Faber 2014, Small & Feldman 2012). Esimerkiksi lapsiperheiden kohdalla naapuruston rooli päivittäisessä sosiaalisessa elämässä voi olla erilainen kuin kuusikymppisillä työssäkäyvillä. Siksi katsauksessa mekanismeja pohditaan aina suhteessa johonkin tiettyyn väestöryhmään. Vastaavasti lupaavien suomalaisten tutkimuskohteiden etsimisessä on oleellisesti kyse naapurustolle herkkien sosiaalisten ryhmien paikantamisesta.

¹ Galsterilla (2012) luokkia on neljä, mutta tässä paperissa ei käsitellä luokkaa "environmental mechanisms", koska sen mekanismit eivät vaikuta kovin hedelmällisiltä, kun pohditaan työmarkkinamenestykseen liittyviä naapurustovaikutuksia.

Tämänkaltaisen katsauksen kohdalla on ilmeistä, että se ei voi olla kattava. Koh-
tuullisella työmäärällä ei ole mahdollista kerätä kaikkea naapurustovaikutusme-
kanismeihin liittyvää tutkimustietoa. Yksittäisiin mekanismeihin liittyy kuhunkin
oma keskustelunsa, jonka sisällä esiintyy mahdollisesti sekä teoreettisesti yksilöityä
mekanismeja tukevia että vastustavia puheenvuoroja. Siksi katsauksessa mainitut
tutkimukset antavat useimmissa tapauksissa todennäköisesti liian yksipuolisen
kuvan asiasta. Mieluummin kuin viimeisenä sanana asiasta ne kannattaakin käsittää
virikkeinä jatkotutkimukselle. Niiden tehtävä tässä katsauksessa on auttaa muo-
toilemaan tärkeitä kysymyksiä, ei vielä vastata niihin. Asiaan palataan viimeisessä
luvussa.

SOSIAALISEEN VUOROVAIKUTUKSEEN LIITTYVÄT MEKANISMIT

Prosesseja, joissa naapuruston sisällä tapahtuvalla sosiaalisella vuorovaikutuksella on vaikutusta johonkin yksilötason ilmiöön, kuten juuri työmarkkinamenestykseen, kutsutaan tässä sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviksi naapurustovaikutusmekanismeiksi (Galster 2012). Kvantitatiivisessa naapurustovaikutuksessa kyseisiä mekanismeja on usein lähestytty tarkastelemalla naapuruston väestön koostumusta. Väestörakenteen on arveltu luovan pohjaa erilaisille sosiaalisen vuorovaikutuksen muodoille ja todennäköisyydelle, että yksilö on niistä osallinen.

Ei ole itsestään selvää, että naapurusten välillä tapahtuu merkittävää sosiaalista vuorovaikutusta. Hirvosen (2013) mukaan yhteiskuntatieteissä on yleistynyt näkemys, että paikallisuus ei ole enää sosiaalisille suhteille samanlainen ehto, mitä se ehkä joskus oli. Naapurusto on menettänyt merkitystä samalla, kun ei-paikalliset sosiaaliset suhteet ovat lisääntyneet. Vastaavasti naapurustosuhteet näyttäisivät olevan yleisesti ottaen esimerkiksi Suomessa suhteellisen vähämerkityksisiä. (Hirvonen 2013.) Ensimmäinen sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvien mekanismien kannalta tärkeä kysymys on, ketkä ovat naapurustossa keskenään sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Ellen ja Turner (1997) ovat pohtineet, että naapuruston sosiaalisen elämän merkittävyys voi olla kääntäen verrannollinen henkilön muiden sosiaalisten verkostojen laajuuteen. Van Beckhoven ja Van Kempen (2003) ovat puolestaan esittäneet kirjallisuuskatsaukseen pohjautuen, että henkilön naapurustoon suuntautumiseen vaikuttaa kotitalouden rakenne, suunnitelmat alueella asuttavan ajan kestosta, sosioekonomiset taustatekijät, aikaisempi asuinalue sekä etninen tausta. Paikallista elämää viettäviä ryhmiä vaikuttaisivat olevan ainakin vanhemmat ihmiset, lapsiperheelliset, lapset sekä sosioekonomisten tekijöiden suhteen matalassa asemassa olevat henkilöt. (Van Beckhoven & Van Kempen 2003.)

Kekkin (2015, 19–21) suomalaisen tutkimuskirjallisuuteen tekemä katsaus on edellisten ajatusten kanssa yhtäpitävää. Eniten naapureidensa kanssa ovat tekemisissä vanhemmat ihmiset, lapsiperheet sekä omistusasujat. Lisäksi pitkä asumisaika on positiivisessa yhteydessä aktiivisuuteen naapurustosuhteissa. Etnisiä ryhmiä puolestaan ovat tutkineet ainakin hollantilaiset Pinkster ja Völker (2009). Heidän mukaansa eräät maahanmuuttajataustaiset ryhmät ovat sosiaalisissa suhteissaan huomattavan paikallisesti suuntautuneita.

Ovatko sitten työmarkkinamenestykseen liittyvät naapurustovaikutukset kaikkein todennäköisimpiä edellä mainittujen ryhmien kohdalla? Eivät välttämättä. On yksi asia, että naapureiden välillä esiintyy sosiaalista vuorovaikutusta, ja toinen asia, että kyse on naapurustovaikutusprosesseista. Esimerkiksi eläkeläisten työmarkkinamenestykseen ei naapurustosuhteilla pitäisi olla keskimäärin juurikaan väliä.

Seuraavaksi tarkastellaan viittä sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviin naapurustovaikutusmekanismeihin luokiteltavaa prosessia, joita kutsutaan tässä Galsteria (2012) seuraten sosiaalisen tartunnan (social contagion), kollektiivisen sosialisoinnin (collective socialization), sosiaalisten verkostojen (social networks) sekä sosiaalisen koheesion ja kontrollin (social cohesion and control) mekanismeiksi. Onko olemassa näyttöä sen puolesta, että näille teoreettisesti identifioituille naapurustovaikutusmekanismeille altistutaan todellisuudessa, ja jos on, niin mistä sosiaalisista ryhmistä on kyse?

Sosiaalinen tartunta

Sosiaalisen tartunnan mekanismi jäsentyy sosiaalisen oppimisen käsitteen ympärille. Kyse on siitä, että henkilö omaksuu työmarkkinamenestyksen kannalta seurauksellisia asenteita tai käyttäytymistapoja muilta naapuruston asukkailta. Tällaiset käsitykset hyvästä tai sopivasta käytöksestä voivat liittyä esimerkiksi sosiaaliturvalla elämiseen, työmarkkinoilla arvokkaiden resurssien kehittämiseen tai motivaatioon hakea töitä. Toisilta naapuruston asukkailta omaksuttavat asenteet tai tavat voivat olla työmarkkinamenestyksen kannalta joko myönteisiä tai kielteisiä. (Esim. Crane 1991, Galster 2012, Galster ym. 2014, Kauppinen ym. 2011, Pinkster 2014.)

Onko sosiaalisen tartunnan hypoteesin tueksi esitettävissä empiiristä tukea? Vastaus on kyllä ainakin, jos henkilön työmarkkinamenestyksen määräytymistä pohditaan opinnoista alkaen. Ingolsbyn ja kumppaneiden (2006) tekemän kirjallisuuskatsauksen mukaan vertaisryhmässä esiintyvä ongelmalliseksi katsottava käyttäytyminen lisää lasten ja nuorten todennäköisyyttä päätyä harjoittamaan samantyyppisistä käyttäytymistä itse.

Epäilemättä tällaisilla asioilla voi olla merkitystä opintomenestyksen kannalta. Erityisen kiinnostava seikka on se, että vertaisryhmät ja niiltä saatavat vaikutteet saattavat ankuroitua myös naapuruston huono-osaisuuteen. Esimerkiksi Anderssonin tutkimuksen mukaan (1991) yhdysvaltalaisilla ns. sisäkaupunkialueilla (inner-city) nuorisoporukoissa omaksuttavat asenteet lisäsivät teiniraskauden todennäköisyyttä.

Suomalaiselle naapurustovaikutustutkimukselle mahdollisesti mielenkiintoinen tehtävä olisi selvittää, esiintyykö pääkaupunkiseudulla sellaisia nuorisoporukoissa liikkuvia asenteita tai käyttäytymisen tapoja, jotka yhtäältä vaikuttavat nuorten koulutukseen ja toisaalta kytkeytyvät nuoren asuinpaikkaan. Jonkinäköisiä viitteitä tästä antaa Kauppinen (2004) tutkimus, jossa alueen ominaisuuksien havaittiin olevan yhteydessä nuoren toisen asteen koulutusta koskeviin valintoihin myös relevanttien yksilötason taustatekijöiden vakioimisen jälkeen.

Sosiaalisen tartunnan mekanismiin on viitattu myös eräissä aikuisten työmarkkinamenestystä käsittelevissä naapurustovaikutustutkimuksissa (esim. Musterd & Andersson 2006, Sari 2012, Van Ham & Manley 2012). Erikseen pitäisi selvittää, onko näille hypoteeseille saatavissa mitään empiiristä tukea. Huomautettakoon, että ainakaan tätä katsausta varten tehdyissä selvityksissä sitä ei tullut helposti vastaan. Se saattoi kuitenkin kokonaan johtua huonosta tuurista tai puutteellisista hakutekniikoista.

Kollektiivinen sosialisatio

Kollektiivisessa sosialisatiossa, henkilö mukautuu paikallisiin sosiaalisiin normeihin sosiaalisen paineen, kuten esimerkiksi odotettavissa olevien sanktioiden, seurauksena. Normit eivät välttämättä käsitä kokonaisiasuinalueita vaan ne voivat olla myös jonkin siellä vaikuttavan yhteisön ominaispiirteitä. Työmarkkinoiden kannalta seuraukselliset normit voivat liittyä esimerkiksi motivaatioon etsiä töitä tai kehittää työmarkkinoiden kannalta arvokkaita resursseja. (Galster 2012, Galster ym. 2014, Kauppinen 2011, Korsu & Wenglenski 2010, Manley & Van Ham 2012.)

Kollektiivisen sosialisatian ja sosiaalisen tartunnan välinen ero ei ole kenties aivan selvä työmarkkinamenestykseen liittyvässä tutkimuskirjallisuudessa. Mekanismeilta näyttäisi puuttuvan vakiintuneet määritelmät, kun jokainen tutkija viittaa niihin tavallaan (ks. esim. Galster ym. 2014, Manley & Van Ham 2010, Sari 2010). Myös katsauksen kehikkona toimivan Galsterin (2012) taksonomian luonnehdinnoissa on tulkinnanvaraa niin paljon, että tekijä on löytänyt itsensä tilanteesta, jossa hänen täytyy luoda käsitteille omat määritelmät. Ne perustuvat yhtä lailla aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen kuin kirjoittajan omaan järkeilyyn.

Keskeinen ero kollektiivisen sosialisatian ja sosiaalisen tartunnan välillä on seuraava. Sosiaalisessa tartunnassa sosiaalinen oppiminen ei edellytä sitä, että henkilö olisi jonkin ryhmän vaikutuspiirin alaisuudessa. Hän voi esimerkiksi omaksua koulutukseen liittyviä asenteita yksittäiseltä roolimallilta. Sen sijaan kollektiivista sosialisatiota luonnehtii ryhmän ja siihen liittyvien sanktioiden läsnäolo.

Valitettavasti edes tarkennuksen jälkeen määritelmien empiirinen soveltaminen ei ole kaikissa tapauksissa yksiselitteistä. Esimerkiksi edellä mainittu tapaus seksuaalikäyttäytymisen muotojen omaksumisesta vertaisilta voitaisiin mahdollisesti nähdä myös kollektiivisena sosialisationa, koska kaveriporukassa hyväksyttävänä pidetty käytös on helppo tulkita sanktioiduksi. Käsitteet lienevät kuitenkin riittävän tarkasti määritellyt, jotta niiden alustavaksi tueksi on mahdollista etsiä tutkimusnäyttöä.

Kollektiivisen sosialisatian hypoteesin tueksi vaikuttaisi olevan helpointa löytää etnisiin vähemmistöihin liittyvää empiiristä tutkimusta. Bauderin (2001) mukaan Texasin San Antonion kaupungissa esiintyi naapurustoon ankkuroituvia latinoväestön kulttuurillisia merkityksiä, joiden työntekoa koskevia käyttäytymisodotuksia kyseisen ryhmän nuoret kokivat painetta noudattaa. Esimerkiksi lukiokoulutusta suosivaa nuorta pilkattiin perinteisesti työväenluokkisiin ammatteihin suuntautuvien ikätoverien keskuudessa.

Mekanismin toiminnan puolesta on saatu näyttöä myös Hollannista. Pinksterin (2007) mukaan eräässä Haagin maahanmuuttajavaltaisessa naapurustossa tiettyjen etnisten ryhmien keskuudessa esiintyi poikkeavaa työetiikkaa. Työntekoa ei välttämättä nähty tavoiteltavana asiana, kun myös etuuksilla oli mahdollista elää. Yhteisön jäsenet tukivat toistensa käyttäytymismalleja muun muassa jakamalla vinkkejä, miten laistaa työttömien aktivoimiseen tähtäävistä ohjelmista.

Ehkä selvimmillään kollektiivisen sosialisatian mekanismi ilmenee tapauksissa, joissa vanhempien kulttuurilliset arvot välittyvät seuraavalle sukupolvelle.

Mainitussa tutkimuksessa Pinkster (2007) havaitsi, että eräässä yhteisössä vanhempien näkemykset selvästi vaikuttivat lasten työmarkkinamenestykseen. Poikien kohdalla saatettiin suosia paikallisille etnisille työmarkkinoille työllistymistä pitkän kouluttautumisen sijaan, kun taas usein tyttöjä kannustettiin kotirouvan elämään.

Mutta onko näissä tapauksissa todella kyse naapurustovaikutuksista? eikö parempi olisi puhua vaikka perhevaikutuksista? Pinksterin (2007) mukaan ne ovat molempia. Vaikka mainittujen kulttuurillisten mallien alkuperä ei olisi naapurustossa, etnisten ryhmien alueellinen keskittyminen on vahvistanut niiden toimeenpanoa tehostavaa sosiaalista kontrollia.

Koska pääkaupunkiseudulla on havaittu maahanmuuttajataustaiseen väestöön liittyvää etnistä alueellista eriytymistä (Vilkama 2011), Pinksterin havainnot avaavat myös tärkeitä olosuhteissa relevantteja tutkimuskysymyksiä. Missä olosuhteissa ja millä tavalla alueellinen eriytyminen voi vaikuttaa ryhmän sisäiseen dynamiikkaan? Eräs luonteva tarkastelukohde olisi juuri sosiaalisen kontrollin muodot. Tämän paperin varsinainen aihe on työmarkkinamenestykseen liittyvät naapurustovaikutukset. Mahdollisesti tarkastelu olisi hedelmällisempää tehdä työmarkkinamenestystä laajemmassa, esimerkiksi assimilaatiota koskevassa, viitekehyksessä.

Jatkotutkimuksissa voisi pohtia sosiaalisen kontrollin lisäksi myös muiden kulttuurillisten mallien ja naapuruston ominaisuuksien välisten interaktioiden mahdollisuuksia. Mainio esimerkki on Pinksterin (2014) kuvaus siitä, kuinka käsitykset hyvästä äitiydestä ovat yhteydessä työmarkkinamenestykseen. Jo puheenaiheena olleessa haagilaisessa naapurustossa asuvat, eräässä etnisessä ryhmässä taustansa omaavat naiset kertoivat suosivansa etuuksilla elämistä palkkatyön sijaan, koska se mahdollisti paremmin hyvän äitiyden toteuttamisen.

Pinkster (2014) tulkitsee tämän eräänlaiseksi naapurustovaikutukseksi, joka syntyy naapuruston ominaisuuksien ja yksilöiden kantamien kulttuurillisten mallien vuorovaikutuksessa. Naisten mukaan palkkatyön ja hyvän äitiyden yhdistäminen ei ollut mahdollista heidän nykyisessä naapurustossaan, koska sitä rasittivat niin monet järjestyshäiriöt. Pinkster kutsuu tällaisia tapauksia epäsuoriksi naapurustovaikutuksiksi, koska niissä työmarkkinamenestykseen kohdistuvat vaikutukset syntyvät toisella elämän osa-alueella tehtävien tekojen tai päätösten sivutuotteena. (Pinkster 2014). On merkillepantavaa, että Pinksterin kuvaama prosessi ei käsitteellisty kovin hyvin minkään Galsterin (2012) kuvaaman mekanismin alle.

Sosiaaliset verkostot

Sosiaalisten verkostojen mekanismi viittaa tilanteeseen, jossa henkilön työmarkkinamenestyksen kannalta seuraukselliset sosiaaliset verkostot ovat ehdollisessa suhteessa asuinalueen väestörakenteeseen. Kausaalipolku väestörakenteesta henkilön työmarkkinamenestykseen kulkee siten, että alueen väestörakenne määrittää henkilön sosiaalisten verkostojen koostumusta, mikä puolestaan ehdollistaa sitä, millaisiin työmarkkinoiden kannalta relevantteihin resursseihin henkilöllä on pääsy. (Galster 2012, Pinkster 2009, 50.)

Yleensä ajatellaan, että henkilön sosiaaliset verkostot kehittyvät tässä suhteessa huonommin, jos hän asuu sosioekonomisesti huono-osaisella alueella (esim. Tigges ym. 1998).

Sosiaalisten verkostojen hypoteesin voi ajatella sisältävän ainakin kaksi oletusta, joiden on molempien pidettävä paikkansa, jotta siinä olisi mieltä. Ensimmäisen mukaan asukas suuntautuu työnhaussa paikallisiin sosiaalisiin verkostoihin. Toinen oletus on, että naapuruston väestörakenne on yhteydessä asukkaan sosiaalisten verkostojen rakenteeseen.

Lähdetään pohtimaan sosiaalisten verkostojen hypoteesin uskottavuutta tarkastelemalla ensin mainittua ehtoa. Onko paikallisilla sosiaalisilla verkostoilla on väliä, kun henkilö suuntautuu työmarkkinoille? Pinksterin (2009, 49) kirjallisuuskatsauksen perusteella näin on ainakin joissakin tapauksissa. Usein matalasti koulutetut henkilöt hyödyntävät työnhaussa keskimääräistä enemmän epämuodollisia kanavia, mukaan lukien paikallisia sosiaalisia verkostoja. Muissa maissa saatuja tuloksia pohdittaessa kannattaa kuitenkin muistaa, että työnhakemisen tavat vaihtelevat maiden välillä (Böckerman & Virkola 2011).

Joissakin tapauksissa alueen väestöominaisuuksilla saattaa olla vaikutusta siihen, kuinka paikallista on henkilön suuntautuminen työtä etsittäessä. Yhdysvaltalaisessa kvantitatiivisessa² tutkimuksessa Elliot (1999) havaitsi, että keskimääräistä matalamman sosioekonomisen tason naapurustoissa turvauduttiin harvemmin ns. virallisten työnhakukanavien, kuten esimerkiksi työvoimatoimiston palveluksiin. Vastaavaa eroa ei löytynyt, kun Pinkster (2009b) vertaili tilastollisesti kahden hollantilaisen naapuruston, joista ensimmäisessä oli matala tulotaso, kun taas jälkimmäinen oli paremmin sosiaalisesti sekoitettu, sosiaalisten vuokra-asuntojen asujaimistoa.

Maahanmuuttajataustaisiin ryhmiin saattaa liittyä omanlaisiaan sosiaalisten verkostojen mekanismin muotoja. Kahdessa haagilaisessa tutkimuksessa Pinkster (2007, 2014) havaitsi, että eräillä alueellisesti keskittyneillä etnisillä vähemmistöillä oli taipumus suosia paikallisia, omaan etniseen ryhmään kiinnittyviä tietolähteitä työpaikkoja etsiessä. Myös osa itse työpaikoista oli sijoittunut paikallisesti. Ensimmäinen tutkimus oli toteutettu laadullisin, jälkimmäinen sekä laadullisin että määrällisin menetelmin.

Vastaavasti Ruotsissa Klinthäll ja Urban (2014) havaitsivat kvantitatiivisin menetelmin, että turkkilaisen taustan omaavat henkilöt käyttivät enemmän epämuodollisia suhteita työpaikan haussa kuin ruotsalaisen taustan omaavat henkilöt ja siten, että maahanmuuttajavaltaisissa naapurustoissa eläminen lisäsi todennäköisyyttä sille, että työpaikka löytyi näitä väyliä pitkin.

2 Tässä katsauksessa tukea naapurustovaikutusmekanismihypoteeseille etsitään sekä kvantitatiivisin että kvantitatiivisin menetelmin tehdyistä tutkimuksista. Varsinkin kvantitatiivisiin menetelmin saatuihin tuloksiin kannattaa kuitenkin suhtautua tässä yhteydessä varauksella, sillä niitä vaivaa sama valikoivaan muuttoliikkeeseen liittyvä harhan (bias) riski kuin kaikkea kvantitatiivista naapurustovaikutustutkimusta: on mahdollista, että tutkimuksessa on jäänyt vakioimatta joitain sellaisia yksilötason taustatekijöitä, jotka ovat yhteydessä sekä asuinalueelle valikoitumiseen että kiinnostuksen kohteena olevaan yksilötason ilmiöön. Toteutuessaan riski aiheuttaa harhaa naapuruston ominaisuuksien ja yksilötason ilmiön välistä yhteyttä koskeviin estimaatteihin. Asiasta ei enää tämän jälkeen mainita, mutta se on muistettava aina viitattaessa kvantitatiivisiin tutkimuksiin.

Suhteet samaan etniseen ryhmään kuuluviin olivat muita suhteita tärkeämpiä, erityisesti jos kyseessä olivat naapurit.

Entä sosiaalisten verkostojen hypoteesin edellyttämä toinen oletus, se että henkilön sosiaalisten verkostojen rakenne on ehdollisessa suhteessa naapuruston väestörakenteeseen? Onko sille löydettävissä empiiristä tukea?

Kuten todettua, usein sosiaalisten verkostojen mekanismiin viittaavissa tutkimuksissa oletetaan, että huono-osaisella alueilla elävät henkilöt ovat muita heikommassa asemassa, koska paikallisten sosiaalisten verkostojen ollessa ehdollisia suhteessa naapuruston väestörakenteeseen heidän verkostoissaan liikkuu vähemmän työmarkkinamenestyksen kannalta arvokkaita resursseja (ks. esim. Pinkster 2009). Tarkastellaan oletuksen mielekkyyttä tämän muotoilun kautta ja rajataan tarkastelu edelleen koskemaan sosioekonomisesti matalan statuksen henkilöitä. Onko siis niin, että sosioekonomisesti heikon taustan omaavan henkilön sosiaalinen verkosto on erilainen sen mukaan, asuuko hän sosioekonomisesti heikossa naapurustossa vai ei? Eurooppalaisessa kontekstissa epäsuoraa tietoa asiasta tarjoavat sosiaalisen sekoittamisen vaikutuksia tarkastelleet tutkimukset.

Pinksterin ja Völkerin (2009) tutkimuksessa verrattiin sosiaalisen vuokra-asutuskannan asujaimiston sosiaalisia verkostoja kahdessa naapurustossa, joista toinen oli tulotasoltaan matala ja toinen tulotason suhteen paremmin sekoitettu. Naapuruston väestökoostumus oli yhteydessä siihen, kuinka paljon vaihtelua esiintyi sosiaalisessa vuokra-asunnossa asuvan henkilön tuntemien naapureiden ammateissa. Sen sijaan kontaktien määrä itseä korkeamman sosioekonomisen taustan omaaviin henkilöihin ei vaihdellut naapuruston mukaan. Tulokset tukevat mahdollisesti ajatusta, että ihmiset eivät ole juuri tekemisissä keskenään yli sosiaalisten rajojen.

Toisessa sosiaalista sekoittamista koskevassa hollantilaistutkimuksessa täydennysrakentamisen alueelle tuomat korkeamman sosioekonomisen taustan omaavat asukkaat eivät juuri solmineet suhteita alueen alkuperäisten asujaimiston kanssa, joka edusti pääsääntöisesti matalampaa sosioekonomista ryhmää. Tosin tulokset saattoivat selittyä myös sillä, että tutkimusta toteutettaessa asukkaat olivat eläneet alueella suhteellisen vähän aikaa. (Van Beckhoven & Van Kempen 2003.)

Skotlantilaisessa (Atkinson & Kintrea 2000) tutkimuksessa hallintaperustojen yli tapahtui niin ikään hyvin vähän sosiaalisten siteiden muodostumista, mikä saattoi tutkijoiden mukaan liittyä joko sosiaalisten ryhmien erilaisuuteen tai siihen, että kohtaamiselle ei ollut sopivia julkisia tiloja.

Tulokset eivät tue kovin hyvin oletusta siitä, että asuinpaikalla olisi merkitystä matalan sosioekonomisen statuksen omaavan henkilön paikallisiin sosiaalisiin verkostoihin. Ainakaan asuinpaikka ei tunnu vaikuttavan siihen, kuinka henkilö tuntee paremman sosioekonomisen taustan omaavia henkilöitä. Usein sosiaalisten verkostojen hypoteesiin viitattaessa oletetaan, että henkilö hyötyisi korkeamman sosioekonomisen statuksen alueella asumisesta juuri sellaisten kontaktien ansiosta (Pinkster 2009). Tältä osin sosiaalisten mekanismien hypoteesia on kritisoitava käsillä olevan katsauksen puitteissa.

Toisaalta mainitussa Pinksterin ja Völkerin (2009) tutkimuksessa sosiaalisesti sekoi-
tetussa ympäristössä asuminen oli yhteydessä naapureiden ammattien määrään.
Kenties myös sillä voi olla vaikutusta pääsyyn työmarkkinoilla arvokkaisiin resurs-
seihin. Samalla tavalla kiintoisa on Suomen pääkaupunkiseudulla kvantitatiivisesti
naapurustosuhteita tutkineen Tarkiaisen (2008) tulos, jonka mukaan pienituloisella
alueella asumisen näyttäisi olevan yhteydessä sosiaalisten verkostojen pienempään
kokoon ylitse ja ohi yksilötason taustatekijöiden. Tällaisten tulosten valossa sosi-
aalisten verkostojen hypoteesia ei kannata hylätä, vaan jatkotutkimusta tarvitaan.

Katsauksen valossa suoralta kädeltä lupaavin jatkotutkimuskohde pääkaupunki-
seudulla taitaa kuitenkin olla maahanmuuttajataustaisten henkilöiden paikallisesti
suuntautunut työnhaku. Siitä antoivat näyttöä Klinthällin ja Urbanin (2014) sekä
Pinksterin (2007, 2014) tutkimukset. Etnisesti eriytyneistä työmarkkinoihin liittyvistä
sosiaalisista verkostoista on olemassa tutkimusnäyttöä myös pääkaupunkiseudulta.

Varhaisemmassa tutkimuksessa Joronen (2012) havaitsi, että maahanmuuttaja-
taustaisten henkilöiden yritystoiminnan kehittymistä on häirinnyt puutteellinen
tieto suomalaisen yritystoiminnan käytännöistä. Osaltaan tässä on vaikuttanut se,
että heidän sosiaalsiin verkostoihinsa ei ole kuulunut suomalaista yritystoimintaa
tuntevia henkilöitä. Uudemman tutkimuksen mukaan ainakin somalialaistaustai-
silla henkilöillä tilanne näyttää kuitenkin sitemmin parantuneen, kun koulutustaso
heidän keskuudessaan on noussut (Joronen & Mohamed 2015, 58).

Naapurustovaikutustutkimuksen kannalta oleellinen kysymys kuuluu, voisiko
tällaisella sosiaalisella isolaatiolla olla alueellisia ulottuvuuksia. Sitä ei voi tieten-
kään suoralta kädeltä olettaa. Klinthällin ja Urbanin (2014) kirjallisuuskatsauksen
perusteella tutkimusnäyttö etninen alueellisen eriytymisen merkityksestä etnisten
vähemmistöjen ja kantaväestön välisille suhteille on ristiriitaista. Vastaavasti edellä
mainittujen Klinthällin ja Urbanin (2014) sekä Pinksterin (2007, 2014) tutkimus-
tulosten kohdalla voi miettiä, johtuvatko paikallisten verkostojen suosiminen
työmarkkinoille suunnattaessa siitä, että verkostojen henkilöt asuvat lähellä, vai
siitä, että he jo muutenkin kuuluvat henkilön lähipiiriin etnisen ryhmän sisällä.
Asia vaatisi lisätutkimuksia.³

Sosiaalinen koheesio ja kontrolli

Sosiaalsiin verkostoihin kytkeytyvä sosiaalisen koheesion ja kontrollin mekanismi
liittyy julkisessa tilassa tapahtuvaan järjestyksenpitoon. Hypoteesin mukaan asuk-
kaiden kyvyllä harjoittaa epämuodollista kontrollia on merkitystä naapurustossa
mahdollisesti esiintyvien järjestyshäiriöiden kehittymiselle. (Pinkster 2009, 10.)

Eräs viime vuosina runsaasti mielenkiintoa herättänyt muotoilu ajatuksesta on
Sampsonin yhteispystyvyyden (collective efficacy) käsite, joka viittaa naapuruston

³ Jos alueellinen ulottuvuus löytyy, sosiaalisia verkostoja koskevassa jatkotutkimuksessa kannattaa pitää
mielessä Pinksterin (2007) havainto paikallisten sosiaalisten verkostojen suosimisen mahdollisesta
seurauksesta työnhauulle. Jos paikallinen suuntautuminen työmarkkinoilla tarkoittaa sitä, että työpaikalla
tapahtuva kanssakäyminen tapahtuu lähinnä samanetnisten ryhmien välillä, maahanmuuttajien
laajemmille työmarkkinoille osallistumiselta edellytettävä kielenoppiminen voi vaikeutua (Pinkster 2007).

sosiaaliseen koheesioon sekä asukkaiden yhteisiin odotuksiin alueellisesta sosiaalisesta kontrollista (käytännössä siihen, uskovatko asukkaat naapureiden puuttuvan alueella tapahtuvaan häiriökäyttäytymiseen vai eivät). Teorian mukaan yhteispystyvyys liittyy asukkaiden kykyyn puuttua alueella esiintyviin häiriötekijöihin (esim. Sampson 2012), mille löytyy myös empiiristä näyttöä. Sampsonin ja Raudenbushin (1999) mukaan korkeampi yhteispystyvyyden taso ennusti pienempää epäjärjestyttä chicagolaisissa naapurustoissa, kun naapuruston rakenteelliset tekijät oli vakioitu. Tukholmassa Sampson ja Wikström (2008) tekivät vastaavia havaintoja liittyen rikollisuuteen.

Kuinka alueellinen epäjärjestys voisi sitten liittyä henkilön työmarkkinamenestykseen? Hollantilaisten tutkijoiden mukaan vaikutuksia voi etsiä nuorten kohdalta. Huono-osaisen naapuruston vanhempia näiden holhousstrategioista haastatteleiden Pinksterin ja Fortuijn (2009) mukaan epämuodollisen järjestyksenpidon puutteella saattaa olla epäsuoria vaikutuksia nuorten työmarkkinamenestykseen silloin, kun se edesauttaa rikollisuuden ja epäjärjestyksen kehittymistä tai vaikeuttaa nuorten häiriökäyttäytymiseen puuttumista. Vaikutus voi kulkea esimerkiksi koulumenestyksen kautta. (Pinksterin & Fortuijn 2009.)

Voisi ajatella, että tällaisissa tapauksissa on kyse naapurustovaikutusmekanismien interaktioista. Epämuodollisen järjestyksenpidon puute välittää sosiaalisen oppimisen vaikutuksia. (Vrt. Pinkster 2009, 119.) Tästä näkökulmasta sosiaalisen koheesion ja kontrollin mekanismin tutkiminen tulee pääkaupunkiseudulla mielekkääksi vasta, jos on syytä otaksua, että siellä esiintyy järjestyshäiriöihin kytkeytyvää nuorten keskuudessa tapahtuvaa sosiaalista oppimista.

MAANTIETEELLISET MEKANISMIT

Maantieteellisissä mekanismeissa naapurustovaikutusta eivät tuota asuinalueen sisäiset prosessit vaan naapuruston maantieteellinen sijoittuminen suhteessa sitä laajemmalla skaalalla toimiviin poliittisiin tai taloudellisiin voimiin (Galster 2012). Tätä suppeaa määritelmää valaisee hyvin epäedullisen sijoittumisen mekanismi, jota käsitellään seuraavassa.

Epäedullinen sijoittuminen

Epäedullisen sijoittumisen (spatial mismatch) mekanismeissa on kyse siitä, että asukkaille tärkeät työpaikat ovat huonosti saavutettavissa joko niiden kaukaisen sijainnin tai puutteellisten kulkuyhteyksien takia. (Ks. esim. Galster 2012, Korsu & Wenglenski 2010, Matas ym. 2010.) Heikon saavutettavuuden voi ajatella vaikuttavan työllistymiseen ainakin sitä kautta, että kovin pitkät matka-ajat mahdollisesti nostavat kynnystä vastaanottaa työpaikka.

Työpaikkojen saavutettavuuden yhteyttä henkilön työllistymiseen on tutkittu ainakin Pariisissa (Korsu & Wenglenski 2010) ja eräissä espanjalaisissa kaupungeissa (Matas ym. 2010). Molemmissa tutkimuksissa työpaikkojen huonon saavutettavuuden havaittiin selittävän alueellisia eroja työmarkkinamenestyksessä. Hyvästä julkisesta liikenteestä tunnetussa Ruotsissa työpaikkojen etäisyyden havaittiin olevan yhteydessä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinamenestykseen (Åslund ym. 2010). Kyseisistä kvantitatiivisista tutkimuksista saatavaan evidenssiin kannattaa silti suhtautua varauksella, koska jälleen kerran menetelmällisistä seikoista johtuen tilastollisten yhteyksien tulkitseminen kausaaliseksi on epävarmaa.

Pääkaupunkia koskevan tutkimusnäytön perusteella ei voi poissulkea mahdollisuutta, että mekanismi toimii myös täkäläisessä kontekstissa. Työpaikkojen saavutettavuudessa esiintyy alueellisia eroja (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2011, Lönnqvist 2015, 177–182). Esimerkiksi kun asiaa tarkastellaan joukkoliikenteen osalta, huomataan että kolmenkymmenen minuutin saavutettavuuden ulkopuolelle jää useita asuinalueita, muun muassa laajoja alueita itäisestä Helsingistä sekä Vantaan itä- ja koillisosat (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2011.) Jatkotutkimuksen tehtävä olisi selvittää, millainen vaikutus alueellisilla eroilla on henkilöiden työmarkkinakäyttäytymiseen.

INSTITUTIONAALISET MEKANISMIT

Galsterin (2012) typologiassa institutionaaliset mekanismit viittaavat institutionaalisten toimijoiden ja naapuruston asukkaiden kosketuskohtiin paikantuviin naapurustovaikutuksiin. Vaikutuskanavia on useita. Yhtäältä, naapurustovaikutuksen voi tuottaa jonkin, mahdollisesti naapuruston ulkopuolelle sijoittuvan, toimijan päätökset, jotka koskevat asukkaille merkityksellisiä institutionaalisia resursseja. Siitä on kyse seuraavaksi esiteltävässä paikallisten institutionaalisten resurssien (local institutional resources) mekanismeissa. Toisaalta institutionaaliset mekanismit voivat ilmetä naapuruston asukkaiden ja heille merkityksellisten taloudellisten toimijoiden vuorovaikutuksessa. Sellaisia mekanismeja ovat paikallisten taloudellisten toimijoiden (local market actions) sekä leimautumisen (stigmatization) mekanismit. Niistä puhutaan luvun lopussa.

Paikalliset institutionaaliset resurssit

Naapurustot saattavat erota toisistaan siinä, miten ne tarjoavat asukkailleen institutionaalisesti tuotettuja palveluita, kuten esimerkiksi lääkärin tai TE-toimiston vastaanottoaikoja (Sari 2012). Eroja voi ilmetä sekä palveluiden saatavuudessa että laadussa. On huomattava, että molemmat ovat ehdollisessa suhteessa naapuruston väestörakenteeseen. Jos väestörakenne kuormittaa toisella alueella palveluja enemmän kuin toisella, ei sama määrä resursseja takaa yhtäläistä lopputulosta. (Hastings 2009.)

Mekanismien toiminnalle on saatavissa näyttöä ainakin Isossa-Britanniasta sekä Yhdysvalloista. Hastingsin (2009) tapaustutkimuksen mukaan puutteellisesti kysyntään huono-osaisissa naapurustoissa vastanneet julkiset palvelut ovat osaltaan kärjistäneet alueilla esiintyvää huono-osaisuutta Isossa-Britanniassa. Yhdysvalloissa Wacquant (2008) on sekä määrällisiin että laadullisiin aineistoihin tukeutuen esittänyt, että ghettoihin tutkimuksissa liitetuille naapurustovaikutuksille kannattaa etsiä vikapäätä ennen kaikkea julkisten palveluiden leikkauksista.

Tämän katsauksen puitteissa kirjoittajan käsiin ei osunut suoraan työmarkkinoita koskevien julkisten palveluiden toimintaa tarkastelevia kotimaisia tutkimuksia. Mutta muuten julkisten palveluiden saatavuudessa ja laadussa esiintyvistä alueellisista eroista on havaittu viitteitä ainakin pääkaupunkiseudulla. Helsingissä matalan sosioekonomisen statuksen asuinalueilla on ollut vaikeuksia rekrytoida lääkäreitä, mikä on heikentänyt palveluiden saatavuutta (Ala-Outinen 2010). Kouluja tarkastellut Bernelius (2013, 2015) on puolestaan esittänyt, että alueellisesti vaihtelevat väestöpohjat ovat mahdollisesti yhteydessä lasten oppimistuloksiin, koska ne tarkoittavat eroja koulujen toimintaympäristöissä.

Alueelliset erot palvelutarpeessa ovat tunnustettu myös suunnittelussa. Suurista kaupungeista ainakin Helsinki on pyrkinyt kohdentamaan lisäresursseja heikompien alueiden julkisiin palveluihin (Ala-Outinen 2010). Katsauksen puitteissa ei

ole mahdollisuutta arvioida, kuinka hyvin se on tasannut alueiden välisiä eroja palveluiden asiakkaiden näkökulmasta.

Työmarkkinamenestyksen näkökulmasta erityisen lupaavalta jatkotutkimuskohdeelta tuntuvat opiskelumenestyksen kautta kulkevat naapurustovaikutukset. Kuten edellä nähtiin, aiheesta on jo olemassa tietoa. Bernelius (2013) havaitsi kvantitatiivisilla menetelmillä toteutetussa tutkimuksessa viitteitä alueen vaikutuksesta lasten oppimistuloksiin. Näitä tuloksia olisi syytä täydentää vaikutusmekanismeihin paneutuvalla tutkimuksella. Toinen kiinnostava jatkotutkimuskohde on maahanmuuttajataustaisten ryhmien alueellisen eriytymisen vaikutus koulujen opetuksen laatuun (vrt. Bernelius 2015).

Toisinaan palvelurakenteen ja asukkaan työmarkkinauran yhteys voi kulkea yllättäviä reittejä. Pinksterin (2009) tapaustutkimuksen mukaan hollantilainen hyvinvointivaltioregiimi on synnyttänyt sivutuotteena maahanmuuttajavaltaiseen naapurustoon paikalliset työmarkkinat. Jotkut asukkaat ovat alkaneet suosia paikallisia julkisia palveluita työnantajina, koska historiallisen kehityksen tuloksena niissä suhtaudutaan keskimääräistä sallivammin etnisten vähemmistöjen kulttuurillisiin ominaispiirteisiin. Esimerkiksi naisopettajien sallitaan käyttää huntua, mikä ei ole itsestään selvää kaupungin kaikissa kouluissa. Pinksterin havaitsema mekanismi kytkeytyy alueen väestörakenteeseen, koska paikalliset instituutiot kehittyvät nimenomaan suhteessa väestön ominaispiirteisiin. (Pinkster 2009, 119.)

Ei ole mitään periaatteellista syytä, miksei jotakin vastaavaa voisi esiintyä myös Suomen pääkaupunkiseudulla. On kuitenkin toinen kysymys, kuinka merkittävää yhteiskunnallisesta ilmiöstä tällaisessa prosessissa on kyse. Kiinnostava se joka tapauksessa on.

Paikalliset kaupalliset toimijat

Paikallisten kaupallisten toimijoiden (local market actions) mekanismin ajatuksena on se, että kaupallisten toimijoiden läsnä- tai poissaolo naapurustossa voi vaikuttaa asukkaiden elämään tukemalla tai vaikeuttamalla joidenkin käyttäytymisen muotojen harjoittamista (Galster 2012).

Tämän mekanismin kohdalla ei katsauksen puitteissa onnistuttu tavoittamaan relevanttia empiiristä tutkimusta. Jos kuitenkin myös faktoista irrallaan tapahtuva pohdinta sallitaan, pari vaikutuskanavaa koskevaa ideaa tulee heti mieleen. Ensinnäkin voisi tutkia, saattaako pääkaupunkiseudulla eräillä alueilla, esimerkiksi Kontulan ostoskeskuksessa, tavattava anniskeluravintoloiden korkea tiheys vaikuttaa joidenkin asukkaiden terveyskäyttäytymiseen ja sitä kautta myös heidän työmarkkinamenestykseensä. Yksi mahdollisesti tässä suhteessa herkkä ryhmä voisi olla pitkään työelämän ulkopuolella olleet työttömät. Ansiotyöhön liittyvien päivittäisten kontaktien puuttuessa he saattavat kokea tarvetta löytää niiden tilalle jotakin korvaavaa, jolloin lähialueen sosiaalisen elämän muodot ovat yksi mahdollisuus. (Vrt. Kauppinen ym. 2009, Laukkanen 2015a.)

Toinen jatkotutkimusidea koskee sitä, kuinka paikallinen palveluntarjonta on yhteydessä paikallisen sosiaalisen elämän muotoutumiseen. Esimerkiksi johonkin maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kulttuuriin liittyvien sosiaalisen kanssakäymisen muotojen jouheva harjoittaminen saattaa edellyttää alustakseen sopivanlaista julkista tilaa. Ehkä Helsingin Puhoksen ostoskeskuksen eräät asiakaskunnaltaan ainakin ensisilmäykseltä maahanmuuttajavaltaisilta vaikuttavat kahvilat viittaavat johonkin sellaiseen. Työmarkkinamenestyksen kannalta tällaiset prosessit tulevat merkityksellisiksi tietysti vasta, jos niihin kytkeytyy toisia naapurustovaikutusmekanismeja, kuten vaikkapa sosiaalista oppimista tai kontrollia.

Leimautuminen

Leimautumisen (stigmatization) mekanismin hypoteesin mukaan asuinpaikan perusteella yksilöön lyötävä leima, tai stigma, johtaa häntä syrjivään käytökseen työmarkkinoilla (esim. Korsu & Wenglenski, Sari 2012, Manley & Van Ham 2012). Hypoteesille on saatavissa myös jonkin verran empiiristä näyttöä. Eräissä tutkimuksissa työnantajien on havaittu suhtautuvan epäluuloisesti leimautuneiden alueiden asukkaisiin (Dean & Hastings 2000; Atkinson & Kintrea 2001, Wacquant 2008). Tosin kyseiseen evidenssiin tulee suhtautua sikäli pienellä varauksella, että se perustuu työnhakijoiden omiin näkemyksiin työnhakuprosessista.

Mikä on leimautumisen merkitys Suomessa? Naapurustovaikutustutkimuksen kriitikko Bauder (2002) on esittänyt asuinpaikkaan ankkuroituviin ilmiöihin kohdistuvan syrjivän käytöksen voivan pitkälti selittää Yhdysvalloissa raportoidut naapurustovaikutukset. Olisiko vastaavan väitteen esittäminen mielekäästä koskien Suomen pääkaupunkiseutua?

Tuskin. Toisin kuin Yhdysvalloissa Suomen pääkaupunkiseudulla ei taida löytyä alueita, jotka hahmottuvat yleisissä mielikuvissa lainsuojattomina ja vaarallisina paikkoina. Täällä harva epäilee toista rikolliseksi tämän asuinpaikan perusteella (vrt. Wacquant 2008).

Jonkin verran leimautumista saattaa esiintyä myös Pääkaupunkiseudulla. Hiekavuon (2015) kvantitatiivisin menetelmin tehdyn pro gradu -tutkielman mukaan eräät alueen sosioekonomisesti heikoimpiin tai vahvimpiin kuuluvat kaupunginosat ovat leimautuneet, kun asiaa mitataan henkilöiden haluttomuudella kertoa omaa asuinpaikkaansa. Havainto pätee sekä huono-osaisille että eliitin alueille. Jatkotutkimuksessa pitäisi selvittää, ilmeneekö työnantajien toiminnassa vastaavia asenteita. Tällöin tuskin kannattaa suoralta kädeltä poissulkea sitä mahdollisuutta, että eri väestöryhmien kohdalla asuinalue saa erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi on kuviteltavissa tapaus, jossa huonomaineiselle alueelle paikantuva kotiosoite herättää työhakemuksia läpikäyvässä työnantajassa rasistisia mielikuvia.

YHTEENVETO

Edellä on luotu katsaus tutkimuskirjallisuudessa teoreettisesti identifioituihin naapurustovaikutusmekanismeihin, jotka liittyvät henkilön työmarkkinamenestykseen. Mekanismit on valittu Galsterin (2012) yleisestä naapurustovaikutusmekanismien typologiasta siten, että kirjoittaja on kelpuuttanut mukaan Suomen pääkaupunkiseudun kontekstissa lähtökohtaisesti mahdollisilta tuntuvat mekanismit. Teoreettisten kehitelmien uskottavuutta on arvioitu vasten empiiristä tutkimuskirjallisuutta. Samalla on pohdittu, onko todennäköistä, että vastaavia kaltaisia prosesseja todella esiintyy Suomen pääkaupunkiseudulla. Seuraavaksi tehdään yhteenveto löydöksistä.

Kvantitatiivista naapurustovaikutustutkimusta on kritisoitu siitä, että sen piirissä esitetyt mekanismihypoteesit perustuvat liiaksi nojatuolifilosofointiin, jolla ei ole juuria empiirisessä tutkimuksessa (ks. esim. Small & Feldman 2012). Katsauksen perusteella työmarkkinamenestykseen liittyvät mekanismihypoteesit eivät ole ainakaan kokonaan vailla empiiristä näyttöä (Taulukko 1).⁴ Se on helpotus, sillä vaikka laadukkaalta sosiaalitutkimukselta ei ehkä voisi odottaa aukottomia tilastollisia argumentteja esitettyjen kausaalitulkintojen tueksi, varmasti ainakin taustateorian on oltava hyvin perusteltua (vrt. Sampson 2011).

Toisaalta ei ole selvää, että tutkimusalan teoreettinen järkeily olisi moitteetonta. Katsauksessa esitetty mekanismihypoteeseja tukeva näyttö on yleensä koskenut kunkin mekanismin kohdalla vain jotakin tiettyä väestöryhmää, esimerkiksi sosiaalisen tartunnan kohdalla keskusteltiin ainoastaan lapsista ja nuorista. Muiden ryhmien kohdalla hypoteesin pätevyyttä ei voi siltä perustalta ratkaista. Tästä päästään kritiikkiin.

Kvantitatiivisissa naapurustovaikutustutkimuksissa mekanismihypoteeseja on usein käytetty hyvin yleisellä tasolla, kun on perusteltu tutkimusasetelman mielekkyyttä tai selitetty tuloksia. Mutta mekanismeja tukeva tutkimusnäyttö koskee yleensä ainoastaan tarkasti rajattuja alaryhmiä, kuten esimerkiksi joitakin tiettyjä etnisiä vähemmistöjä. Esimerkiksi Galster ja kumppanit (2015), jotka tarkastelevat naapuruston tulotason ja henkilön myöhempien ansiotulojen yhteyttä Ruotsin metropolialueilla, tosin ensin artikkelin teoriaosuudessa kiinnittävät huomiota, mihin ryhmiiin mekanismien voi odottaa vaikuttavan todennäköisimmin. Mutta kun he myöhemmin siirtyvät tulkitsemaan tilastollisen analyysin tuloksia, he selittävät samoilla mekanismeilla koko työikäisistä miehistä koostuvaa perusjoukkoaan koskevia tuloksia. Sitä he eivät pohdi, onko hypoteesien soveltaminen näin laajaan joukkoon uskottavaa. Muita esimerkkejä vastaavanlaisesta strategiasta ovat Bolster ym. (2007) ja Sari (2012).

⁴ Yhdessäkin työmarkkinamenestystä käsittelevässä kvantitatiivisessa naapurustotutkimuksessa ei ole esitetty hypoteeseina kaikkia tässä paperissa esitettyjä mekanismeja, ja joitakin niistä, kuten esimerkiksi paikallisten kaupallisten toimijoiden mekanismeja, ei tiedetä esitetyn missään tällaisessa tutkimuksessa. Jokaisen yksittäisen tutkimuksen kohdalla hypoteesien muotoilemisen tavan uskottavuus tulee punnita tapauskohtaisesti.

Joku voisi sanoa vastaan, että käsillä olevassa katsauksessa ei ole suinkaan käyty läpi kaikkea mahdollisesti relevanttia tutkimuskirjallisuutta. Kaikkea muuta, joidenkin mekanismien kohdallahan on mainittu vain yksi tai kaksi empiiristä tutkimusta. Huolellisemmin laadittu katsaus olisi voinut tuottaa tukea myös mekanismien laaja-alaisemmalle soveltamiselle.

Mutta puolustus ei osu argumentin ytimeen. Kyse on nimenomaan siitä, että tutkimuskirjallisuudessa näkee harvoin esitettävän oleellisilta osin sen laajempia katsauksia kuin tässä on tehty. Esimerkiksi Galsterin ja kumppaneiden (2015) paperin mekanismien tueksi esitetty lähdekirjallisuus liikkuu relevanteissa kohdissa hyvin erityisellä tasolla, toisin sanoen koskettaen vain tiettyjä sosiaalisia ryhmiä (kollektiivisen sosialisointin kohdalla empiirisessä lähdekirjallisuudessa käsitellään vain maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ja sosiaalisen tartunnan kohdalla ilmeisesti vain nuorisoa – tosin, se myönnettäköön, lähde Andersson (1990) ei onnistunut tarkastamaan tämän katsauksen puitteissa, joten sen sisällöstä ei ole tietoa). Yhtä vähän kuin käsillä oleva katsaus, se tukee hypoteesien soveltamista kovin heterogeenisiin väestöihin.

Argumentti voidaan esittää vähemmän kärkevässä muodossa, vaikutelmana, jonka paikkansa pitävyyttä kannattaa vielä selvittää: käsillä olevan ilmeisen puutteellisen katsauksen perusteella näyttäisi siltä, että empiirinen näyttö naapurustovaikutusmekanismien puolesta on ainakin joissakin tapauksissa huomattavasti erityisempää kuin se ala, jolle mekanismihypoteeseja sovelletaan. Jos vaikutelma on oikea, kyseessä on heikkous tutkimuskirjallisuudessa tavattavassa teoreettisessa selittämisessä.

Mekanismihypoteeseja tukevan kirjallisuuden tarkastelun lisäksi katsauksen tarkoitus on ollut ideoida tulevia suomalaisia naapurustovaikutustutkimuksia. Myös tällä saralla saatiin joitakin positiivisia tuloksia (Taulukko 1). Osa käsitellyistä tutkimuksista kuvaa prosesseja, joiden esiintymistä suomalaisessa kontekstissa ei voi ainakaan suoralta kädeltä sulkea pois. Lisäksi kirjoittaja on esittänyt joitakin empiriaan perustumattomia ideoita mahdollisille jatkotutkimuksille, esimerkiksi sen, että anniskeluravintoloiden alueellinen keskittyminen voi vaikuttaa paikalliseen terveystilanteeseen.

Erityisen mielenkiintoiselta tutkimuskohteelta katsauksen perusteella vaikuttavat maahanmuuttajataustaisiin ryhmiin liittyvät naapurustovaikutukset. Useiden mekanismien kohdalla tutkimusnäyttö koski juuri maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ja heidän asumistaan alueella, jolle on keskittynyt paljon samasta etnisestä taustasta tulevia asukkaita. Vastaavien ilmiöiden esiintymisen mahdollisuutta kannattaa pohtia suomalaisessa kontekstissa, koska myös pääkaupunkiseudulla esiintyy alueellista etnistä eriytymistä (Vilkama 2011). Katsauksen fokus on ollut henkilön työmarkkinamenestystä koskevissa naapurustovaikutuksissa. Esille tulleet tulokset viittaavat kuitenkin siihen, että etnisen alueellisen eriytymisen mahdollisia vaikutuksia voisi tarkastella myös laajemmassa kontekstissa, esimerkiksi pohtien niiden seurauksia assimilaatiolle. Tällöin on ilmeistä, että naapurustovaikutuksia ei voi enää lähestyä jonakin oletettavasti kielteisenä ja kartettavana ilmiönä, vaan niitä on tutkittava osana arkipäivän merkityksellistä elämää. Joka tapauksessa kannattaa kiinnittää huomiota eri mekanismien mahdollisiin yhteisvaikutuksiin.

Samaan hengenvetoon on todettava, että kansainvälisiä tutkimustuloksia yleistäessä on oltava tarkkana. Kaupunkien ja maiden välillä esiintyy mitä todennäköisimmin huomattavia eroja. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun huono-osaisimmatkaan naapurustot ovat tuskin verrattavissa sellaisiin yhdysvaltalaisiin huono-osaisiin alueisiin, joista sosiaalisen tartunnan mekanismin kohdalla mainittu Andersson (1991) puhuu teiniraskauksien yhteydessä.

Yleistettävyyteen kannattaa suhtautua varauksella myös sellaisten tulosten kohdalla, jotka koskevat enemmän suomalaisia oloja muistuttavia konteksteja. Näennäisen samanlaisuuden alle voi kätkeytyä merkittäviä eroja (vrt. Pinkster 2009, 125; 2014). Esimerkiksi vaikka kaksi naapurustoa olisivat työttömyysasteen sekä tulo- ja koulutustason valossa identtiset, ne saattavat silti tarjota asukkaille hyvin erilaiset toimintaympäristöt, jos niiden historiallinen kehitys on ollut toisistaan kovin poikkeavaa. Vastaavasti monien mekanismien kohdalla myös henkilöiden asumishistorialla lienee merkitystä, mikäli aikaisemmissa naapurustokonteksteissa solmitut suhteet vaikuttavat myös nykyisessä kontekstissa (Hedman 2011). Muun muassa näistä syistä yksin tässä paperissa esitettyjen tietojen perusteella on hyvin vaikea ennustaa naapurustovaikutusprosessien esiintymistä tšekäläisessä kontekstissa. Parhaimmillaankin on vasta tuotu esiin ideoita, joita on vielä paljon selvitettävä, ennen kuin niistä voi johtaa varsinaisia tutkimuskysymyksiä.

Ennen päättäviä sanoja on vielä kerran todettava tehdyn työn ilmeisin puute. Aihepiirin laajuudesta johtuen katsauksessa ei ole ollut mahdollista päästä kattavuuteen. Minkään mekanismin kohdalla ei ole käyty läpi kaikkea saatavissa olevaa tutkimustietoa, ja vielä vähemmän sitä vasten on argumentoitu mekanismin teoreettisen jäsenyyksen puolesta ja vastaan. Pikemmin katsauksessa on tyydytty toteamaan, onko löydettävissä mitään näyttöä minkään teoreettisen jäsenyyksen tueksi. Yleensä tämä on tarkoittanut johonkin tiettyyn väestöryhmään liittyvää tutkimusta.

Vaikka kyseessä on huomattava aukko katsauksessa, kenties tehty yritys ei ole kuitenkaan ollut täysin epäonnistunut. Käsillä olevan paperin hyödyllisyyttä voidaan perustella sillä, että siinä on luonnosteltu kehys, jonka puitteissa on mahdollista arvioida Suomessa tehtyä työmarkkinamenestykseen liittyvää naapurustovaikutustutkimusta (Kauppinen ym. 2009, 2011, Laukkanen 2015) sekä suunnitella uusia tutkimuksia aiheesta. Joskin paperin pohdinnat ovat jääneet parhaimmillaankin alustaviksi, niitä on tarvittaessa helppo myöhemmin täydentää.

Seuraavat katsaukset kannattaisi kenties laatia kullekin mekanismihypoteesille erikseen. Useiden mekanismien käsittely samalla kertaa tekee työstä liian suuren ja vaikeasti hallittavan. Toinen vaihtoehto olisi valita jokin tarkasti rajattu väestöryhmä, esim. pitkäaikaistyöttömät, ja pohtia naapurustovaikutusmekanismien toimintaa siihen kuuluvien henkilöiden elämässä.

Naapurustovaikutustutkimus tulee pääkaupunkiseudun oloissa mielekkääksi, jos on syytä olettaa, että alueellinen eriytyminen on tuottanut sellaista huono-osaisuuden tai etnisten vähemmistöjen keskittymistä (ks. esim. Kortteinen & Vaattovaara 2015, Vilka ym. 2014), jolla on vaikutusta asukkaiden elämään. Jatkotutkimuksessa kannattaa pohtia myös muita kuin työmarkkinamenestykseen liittyviä naapurustovaikutusmekanismeja.

Mutta niidenkin kohdalla tämän paperin lähestymistapa voi olla perusteltu. Riippumatta naapurustovaikutuksen tyypistä on aina harkittava tarkkaan, onko sitä koskevien, mahdollisesti kokonaan toisenlaisessa kontekstissa muotoutuneiden hypoteesien ja tulosten siirtäminen tšekäläiseen kontekstiin mielekäästä. Samalla on pidettävä mielessä sosiaalisten ryhmien väliset relevantit erot.

Taulukko 1: Naapurustovaikutusmekanismeja koskeva empiirinen näyttö sekä mahdollisia tutkimuskohteita

Mekanismi	Näyttö (puolesta tai vastaan)	Mahdollisia tutkimuskohteita Suomessa
SOSIAALISEEN VUOROVAIKUTUKSEEN LIITTYVÄT MEKANISMIT		
Taustaa: sosiaalinen vuorovaikutus naapurustossa	<ul style="list-style-type: none"> Teoreettista ja empiiristä keskustelua (Ellen & Turner 1997, Van Beckhoven & Van Kempen 2003) Suomalaista tutkimusta (Hirvonen 2013, Kekki 2015) 	
Sosiaalinen tartunta	<ul style="list-style-type: none"> Lapset ja nuoret (Andersson 1991, Ingolsby ym.2006) 	<ul style="list-style-type: none"> Nuorisoporukoissa tapahtuva vertaisoppiminen
Kollektiivinen sosialisatio	<ul style="list-style-type: none"> Eräät maahanmuuttajataustaiset ryhmät (Bauder 2001, Pinkster 2007, 2014) 	<ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajataustaisten ryhmien sosiaalinen kontrolli
Sosiaaliset verkostot	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalinen vuorovaikutus noudattelee yksilön sosioekonomisia taustatekijöitä (Atkinson & Kintrea 2000, Kekki 2015, Pinkster & Völker 2009, Tarkianen 2008, Van Beckhoven & Van Kempen 2003) Etninen keskittyminen saattaa vaikuttaa etnisten ryhmien väliseen kanssakäymiseen (Klinthäll & Urban 2014) Paikallisesti orientoitunut työnhaku (Elliot 1999, Klinthäll & Urban 2014, Pinkster 2007, 2009, 2009b, 2014) 	<ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinoille suuntautumisen paikallisuus Ryhmän kulttuurillisiin käytäntöihin liittyvät kysymykset
Sosiaalinen koheesio ja kontrolli	<ul style="list-style-type: none"> Vaikutus epäjärjestykseen (Sampson 2012, . Sampso & Raudenbush 1999, Sampson & Wikström 2008) Mahdollinen sosiaalisen oppimisen kautta kulkeva vaikutus nuorten koulumenestykseen (Pinksterin & Fortuijn 2009) 	<ul style="list-style-type: none"> Nuorten sosiaalista oppimista välittävä alueellinen järjestyksenpito
MAANTIETEELLISET MEKANISMIT		
Epäedullinen sijoittuminen	<ul style="list-style-type: none"> Havaittu yhteys työpaikkojen saavutettavuuden ja yksilön työmarkkinamenestyksen välillä (Korsu & Wenglenski 2010, Matas ym, Åslund ym. 2010) Pääkaupunkiseudulla työpaikkojen saavutettavuus vaihtelee alueellisesti (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2011, Lönnqvist 2015) 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikkojen saavutettavuuden merkitys henkilön työmarkkinamenestykselle

INSTITUTIONAALISET MEKANISMIT		
Paikalliset instituutionaaliset resurssit	<ul style="list-style-type: none"> • Palveluiden laadussa eroa alueiden välillä (Ala-Outinen 2010, Bernelius 2013, Hastings 2009, Wacquant 2008) • Paikallisiin institutionaalsiin resursseihin kytkeytyvät paikalliset työmarkkinat (Pinkster 2009) 	<ul style="list-style-type: none"> • Väestöpohjan (sosioekonomiset sekä etniset tekijät) vaikutus asukkaiden koulu- menestykseen • Erityisesti tulee kiinnittää huomiota mekanismien tutkimukseen
Paikalliset kaupalliset toimijat		<ul style="list-style-type: none"> • Baarikeskittymien vaikutus terveyskäyttäytymiseen • Julkisten tilojen merkitys vähemmistöryhmien kulttuurillisten muotojen ankkuroitumiselle
Leimautuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantajan harjoittama syrjintä (Dean & Hastings 2000; Atkinson & Kintrea 2001, Wacquant 2008) • Asuinalueiden leimautuminen (Hiekkavuo 2015, Wacquant 2008) 	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantajien asuinalueita koskevat asenteet • Niiden yhteys rasistisiin mielikuviiin

LÄHTEET

- Ala-Outinen, A. (2010).** *Hyvinvoinnin tukiverkko koetuksella. Helsingin palveluvirastojen toiminta kaupunginosien eriytymisen ehkäisemiseksi.* Tutkimuksia 2010: 3. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Anderson, E. (1990).** *Streetwise: Race, Class and Change in an Urban Community.* Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Anderson, E. (1991).** Neighborhood effects on teenage pregnancy, teoksessa C. Jencks, & P. E. Peterson (toim.), *The urban underclass.* Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Atkinson, R., & Kintrea, K. (2000).** *Owner-occupation, social mix and neighbourhood impacts.* Policy & Politics, 28(1), 93–108.
- Atkinson, R., & Kintrea, K. (2001).** *Disentangling area effects: Evidence from deprived and non-deprived neighbourhoods.* Urban Studies, 38(12), 2277–2298.
- Bauder, H. (2001).** *Work, young people and neighbourhood representations.* Social & Cultural Geography, 2(4), 461–480.
- Bauder, H. (2002).** *Neighbourhood effects and cultural exclusion.* Urban Studies, 39(1), 85–93.
- Bernelius, V. (2013).** *Eriytyvät kaupunkikoulut: Helsingin peruskoulujen oppilaspuhjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä.* Tutkimuksia 2013:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Bernelius, V. (2015).** *Pääkaupunkiseudun koulujen naapurustot–missä erot kasvavat?* Yhteiskuntapolitiikka-YP, 80(6), 635–645.
- Bolster, A., Burgess, S., Johnston, R., Jones, K., Propper, C., & Sarker, R. (2007).** *Neighbourhoods, households and income dynamics: A semi-parametric investigation of neighbourhood effects.* Journal of Economic Geography, 7(1), 1–38.
- Crane, J. (1991).** *The epidemic theory of ghettos and neighborhood effects on dropping out and teenage childbearing.* American Journal of Sociology, 1226–1259.
- Ellen, I. G., & Turner, M. A. (1997).** *Does neighborhood matter? Assessing recent evidence.* Housing Policy Debate, 8(4), 833–866.
- Elliott, J. R. (1999).** *Social isolation and labor market insulation.* The Sociological Quarterly, 40(2), 199–216.
- Galster, G. C. (2012).** *The mechanism (s) of neighbourhood effects: Theory, evidence, and policy implications.* In M. Van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (toim.), *Neighbourhood effects research: New perspectives* (ss. 23–56) New York: Springer.
- Galster, G., Andersson, R., & Musterd, S. (2014).** *Are males' incomes influenced by the income mix of their male neighbors? Explorations into nonlinear and threshold effects in Stockholm.* Housing Studies, 30(2), 315–343.

- Hastings, A. (2009).** *Neighbourhood environmental services and neighbourhood 'effects': Exploring the role of urban services in intensifying neighbourhood problems.* Housing Studies, 24(4), 503–524.
- Hastings, A., & Dean, J. (2000).** *Challenging images: Housing estates, stigma and regeneration.* York: Joseph Rowntree Foundation Publication Ref, 20.
- Hedman, L. (2011).** *The impact of residential mobility on measurements of neighbourhood effects.* Housing Studies, 26(04), 501–519.
- Hiekkavuo, A. (2015).** *"En mielelläni kerro muille missä asun" – asuinalueiden stigmatisoituminen pääkaupunkiseudulla.* Kaupunkimaantieteen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Hirvonen, J. (2013).** *Suomalaisen naapuruuden piirteitä asukaskyselyn valossa.* Helsinki: Aalto University.
- Ingoldsby, E. M., Shaw, D. S., Winslow, E., Schonberg, M., Gilliom, M., & Criss, M. M. (2006).** *Neighborhood disadvantage, parent-child conflict, neighborhood peer relationships, and early antisocial behavior problem trajectories.* Journal of Abnormal Child Psychology, 34(3), 293–309.
- Joronen, T. (2012).** *Maahanmuuttajien yrittäjyys suomessa.* Tutkimuksia 2012:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Joronen, T., & Mohamed, A. H. (2015).** *Kauppakansa pakosalla - somaliyrittäjät meillä ja muualla.* Tutkimuksia 2015:1 . Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Kauppinen, T. M. (2004).** *Asuinalueen ja perhetaustan vaikutukset helsinkiläisnuorten keskiasteen tutkintojen suorittamiseen.* Tutkimuksia, 2004:6. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Kauppinen, T. M., Kortteinen, M., & Vaattovaara, M. (2009).** *Pääkaupunkiseudun lamatyöttömien myöhemmät ansiotulot: Iskö lama kovemmin korkean työttömyyden alueilla?* Yhteiskuntapolitiikka-YP 74 (2009): 4.
- Kauppinen, T. M., Kortteinen, M., & Vaattovaara, M. (2011).** *Unemployment during a recession and later earnings: Does the neighbourhood unemployment rate modify the association?* Urban Studies, 48(6), 1273–1290.
- Kaupunkisuunnitteluvirasto. Mäkinen, J., Tulikoura, S., & Karlsson, A. (2011).** *Pääkaupunkiseudun työpaikka-alueiden saavutettavuus joukkoliikenteellä.* Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2011:19 . Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Kekki, H. (2015).** *Naapurisuhteet ja sosiaalinen sekoittaminen pääkaupunkiseudulla.* Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Klinthäll, M., & Urban, S. (2014).** *The strength of ethnic ties: Routes into the labour market in spaces of segregation.* Urban Studies, 0042098014560498.
- Korsu, E., & Wengleski, S. (2010).** *Job accessibility, residential segregation, and risk of long-term unemployment in the Paris region.* Urban Studies, 47(11), 2279–2324.
- Kortteinen, M., & Vaattovaara, M. (2015).** *Segregation aika.* Yhteiskuntapolitiikka-YP, 80(6), 562–574.
- Laukkanen, H. (2015a).** *Asuinalueen työttömyysasteen vaikutus työttömien myöhempään työmarkkinamenestykseen.* Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

- Laukkanen, H. (2015b).** *Valikoituminen ja endogeneisuus naapurustovaikutustutkimuksen metodologisina haasteina.* Työpapereita 2015:4. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Lönnqvist, H. (2015).** *On the effects of urban natural amenities, architectural quality and accessibility to workplaces on housing price. An empirical study on the Helsinki metropolitan area.* Tutkimuksia 2015:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Manley, D., & Van Ham, M. (2012).** Neighbourhood effects, housing tenure and individual employment outcomes. Teoksessa M. Van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (toim.), *Neighbourhood effects research: New perspectives* (ss. 147–173) New York: Springer.
- Matas, A., Raymond, J., & Roig, J. (2010).** *Job accessibility and female employment probability: The cases of Barcelona and Madrid.* Urban Studies, 47(4), 769–787.
- Miltenburg, E. M. (2015).** *The conditionality of neighbourhood effects upon social neighbourhood embeddedness: A critical examination of the resources and socialisation mechanisms.* Housing Studies, (ahead-of-print), 1–23.
- Musterd, S., & Andersson, R. (2006).** *Employment, social mobility and neighbourhood effects: The case of Sweden.* International Journal of Urban and Regional Research, 30(1), 120–140.
- Pinkster, F. M. (2007).** *Localised social networks, socialisation and social mobility in a low-income neighbourhood in the Netherlands.* Urban Studies, 44(13), 2587–2603.
- Pinkster, F. M. (2009).** *Living in concentrated poverty.* (Unpublished dissertation). Amsterdam Institute for Social Science Research (AISSR). Amsterdam University.
- Pinkster, F. (2009b).** *Neighborhood-based networks, social resources, and labor market participation in two Dutch neighborhoods.* Journal of Urban Affairs, 31(2), 213–231.
- Pinkster, F. M. (2014).** *Neighbourhood effects as indirect effects: Evidence from a Dutch case study on the significance of neighbourhood for employment trajectories.* International Journal of Urban and Regional Research, 38(6), 2042–2059.
- Pinkster, F. M., & Fortuijn, J. D. (2009).** *Watch out for the neighborhood trap! A case study on parental perceptions of and strategies to counter risks for children in a disadvantaged neighborhood.* Children's Geographies, 7(3), 323–337.
- Pinkster, F. M., & Völker, B. (2009).** *Local social networks and social resources in two Dutch neighbourhoods.* Housing Studies, 24(2), 225–242.
- Ross, C. E., Mirowsky, J., & Pribesh, S. (2001).** *Powerlessness and the amplification of threat: Neighborhood disadvantage, disorder, and mistrust.* American Sociological Review, 66(4) 568–591.
- Sari, F. (2012).** *Analysis of neighbourhood effects and work behaviour: Evidence from Paris.* Housing Studies, 27(1), 45–76.
- Sampson, R. (2011).** Neighborhood Effects, Causal Mechanisms, and the Social Structure of the City. Teoksessa Demeulenaere (toim.) *Analytical Sociology and Social Mechanisms.* Cambridge and New York: Cambridge University Press, 227–250.
- Sampson, R. J. (2012).** *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect.* Chicago: University of Chicago Press.

TIEDUSTELUT

Henrik Lönnqvist
p. 09 310 36534
etunimi.sukunimi@hel.fi

TAITTO JA KUVIOT

Lotta Haglund

KANNET

Tarja Sundström-Alku
Kuva: Helsingin kaupungin
aineistopankki / Kimmo Brandt

JULKAISIJA

Helsingin kaupungin tietokeskus
PL 5500
Silltasaarenkatu 18–20 A)
00099 Helsingin kaupunki

PUHELINVAIHDE

09 310 1612

INTERNET

www.hel.fi/tietokeskus/

ISSN 2342-6438 (verkkojulkaisu)